

SU-NYTT

Stockholms universitetsnytt

3/2002

Minimala uppfinnare

Stöd mot stress

Rättvisa professorer

Värdering av utvärdering sidan 4–5

SU-NYTT

3/2002

SU-NYTT

är personaltidningen vid Stockholms universitet.
Tidningens upplaga är 6 300 exemplar.

Adress:

SU-Nytt, Bloms hus
Universitetsvägen 10
106 91 Stockholm

Nästa nummer:

Utkommer 19/6.
Manusstopp 28/5.
Företagsannonser senast 21/5.

Ansvarig utgivare:

Anette Norberg-Tägt
Enheten för kommunikation och samverkan
E-post: anette.tagt@eks.su.se
Tfn: 08-16 22 55
Fax: 08-15 36 93

Redaktör:

Maria Sandqvist
Enheten för kommunikation och samverkan
E-post: maria.sandqvist@eks.su.se
Tfn: 08-16 13 77
Fax: 08-15 36 93

Annonser (prislista) och grafisk form:

Emelie Hage/Enheten för IT och media
E-post: emelie.hage@it.su.se
Tfn: 08-16 46 77 Fax: 08-16 12 50

Kjell Lundgren /Enheten för IT och media
E-post: kjell.lundgren@it.su.se
Tfn: 08-16 29 02 Fax: 08-16 12 50

Tidningens fotografer:

ORASIS Foto: Mia Åkermark / MÅ
och Georgios Athanasiadis / GA

Prenumerationer och adressändring:

Fast anställda erhåller tidningen utan kostnad. Övriga kan bli prenumerant.
Meddela adressändringar till:
Maria Sandqvist, fax: 15 36 93.
Postadress: Enheten för kommunikation och samverkan, Stockholms universitet, Bloms hus, 106 91 Stockholm.

Redaktionen förbehåller sig rätten att vid behov korta i insända manus. Skriv därför kort redan från början.
Insända manus returneras ej.
Ej signerat material ansvarar redaktionen för.

ISSN 1103-2375

SU och Bologna-processen

Gunnel Engwall

PROREKTOR

Bologna-deklarationen som Sverige under-tecknade år 1999 innebär att ett långtgående europeiskt samarbete inom utbildningsom-rådet ska vara en realitet år 2010. Men redan nu har Sverige förbundit sig genom den s.k. Lissabonkonventionen att i stor utsträckning erkänna andra europeiska länders utbildningar.

Vid Stockholm universitet ligger vi väl framme inom flera delar av konventionens område. Samtliga institutioner är numera redo att omvandla svenska kurspoäng till ETCS-poäng för utländska studenter som läser här och att ekvivalera ETCS-poäng som våra studenter har tagit utomlands, under förutsättning att kurserna har godkänts i förväg. Det pågående nationella arbetet med utbildningsbeskrivningarna för s.k. Diploma Supplement kommer att vara slutfört i god tid före den 1 januari 2003. Från och med detta datum skall nämligen en beskrivande bilaga fogas till alla examensbevis som utfärdas inom grundutbildningen.

Tyvärr blir det nog svårare att hantera ECTS graderade betygsskala, som också ingår i Lissabonkonventionen. Denna skala varierar mellan A och G och passar inte lätt in i vårt tregradiga system. För våra studenter skall ska vi centralt ändå göra allt vi kan för att institutionerna ska kunna följa med även här. Det har nämligen visat sig att svenska studenter lätt faller bort i en internationell konkurrens, eftersom de inte kan visa upp lika graderade betyg som andra sökande. Betyg som A och B verkar slå mycket bättre än vårt VG.

Olikheter i betygssystem och i studiernas uppläggning liksom osäkerhet kring ekvivalen- ringen kan vara några av anledningarna till att våra studenter i dag utnyttjar erbjudna utbytesplatser i allt mindre omfattning. Detta gäller inte bara studenterna vid vårt universitet utan är en generell trend över landet. Inte heller tycks det minskande intresset bara gälla utbytesprogrammen utan utlandsstudier över huvud taget. Detta är en olycklig utveckling för universitetet som vill arbeta internationellt och ge internationella perspektiv.

För att förenkla för studenterna och öka kvaliteten vid utbyten föreslår nu det europeiska nätverket UNICA att ett närmare samarbete realiseras inom ett antal utbildningsprogram mellan några av de huvudstadsuniversitet som ingår i nätverket. Inom UNICA vill vi på detta sätt söka omsätta Bologna-deklarationen i praktiken, pröva möjligheterna och upptäcka svårigheterna. Vi menar att det är av stor vikt att redan nu delta aktivt i arbetet och medverka i processen. Annars riskerar universiteten, som är de närmast berörda, att inte få något infly- tande, att år 2010 bli tagna på sängen och då pådyvlas ett system som är svårgenomförbart och orealistiskt. Jag hoppas därför att flera institutioner vid universitetet kommer att anta utmaningen och delta i denna samverkan, så att vi kan skapa flera verkligt internationella program för våra studenter. ■

OMSLAGSBILDEN: PERNILLA LUNDGREN, BOTANISKA INSTITUTIONEN

Den havslevande cyanobakterien *Trichodesmium* står för hälften av allt näringskväve som tillförs jordens ekosystem. Forskarna vid Botaniska institutionen hade nyligen en artikel i *Science* som beskrev hur den syrekänsliga kvävefixe-

ringen fungerar ihop med fotosyntesen. Bland annat minimerar *Trichodesmium* den syrepro- ducerande fotosyntesen mitt på dagen när den fixerar mest kväve. Läs mer på sidorna 10–11.

Stöd, villkor och förutsättningar vid psykiska funktionshinder

TEXT: CALLE ARVIDSON

ILLUSTRATION: JESPER WALDERSTEN,
FRÅN "PSYKE KAMPANJEN" 2000

Nu har rapporten *För en öppen högskola – om förutsättningar för studenter med psykiska och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar* lagts fram. Där undersöks vilket stöd de studenter som drabbas av psykiska besvär kan behöva för att fortsätta och/eller återuppta sina studier. I rapporten undersöks även villkor och förutsättningar för studenter med neuropsykiatriska funktionshinder (som till exempel ADHD och Aspergers syndrom).

Arbetsgruppen bakom rapporten har rådgjort med sakkunniga inom psykiatri och genomfört enkätundersökningar riktade till studenter, studenthälsan och handikappsamordnare vid landets universitet och högskolor. Stockholms universitets representant i arbetsgruppen är Monica Svalfors, handläggare av nationellt stöd till studenter med funktionshinder.

Rapporten presenterades nyligen vid en konferens på universitetet som samlade deltagare från universitet, högskolor och intresseorganisationer från hela landet. Den ska nu ut på remiss.

När lagen om likabehandling av studenter trädde i kraft den 1 mars skärptes kraven på att universitet och högskolor är tillgängliga för alla studenter. Studenter med psykiska funktionsnedsättningar har rätt till samma stöd som studenter med andra funktionshinder, men de har hittills inte uppmärksamats på ett tydligt sätt eftersom skrivningen i de riktlinjer som flertalet högskolor använt sig av varit alltför snäv. Tidigare definition har enbart talat om somatisk (kroppslig) funktionsnedsättning.

Utredningen föreslår en ny definition: "Med begreppet funktionshinder avses en varaktig funktionsnedsättning. Detta inbegriper även dokumenterade specifika läs- och skrivsvårigheter/dyslexi, kvarstående så kallade barnneuropsykiatriska funktionshinder samt dokumenterade psykiska besvär".

Under 2001 var 54 studenter med psykisk ohälsa och 42 studenter med neuropsykiatriska funktionshinder i kontakt med en handikappsamordnare vid någon av Sveriges universitet och högskolor och erhöll olika former av kompensatoriskt pedagogiskt stöd, men mörkertalet är troligen stort. Det är viktigt att hitta vägar att uppmärksamma studenter på att stöd finns att få.

Behov av tydlighet

Rapporten pekar på vikten av att personalen vid lärosäten och studenthälsor är aktiva för att underlätta en återgång till studierna för studenter som gör studieuppehåll på grund av psykisk ohälsa.

Högt upp på listan står behovet av tydlig information och att det är en tydlig och strukturerad organisation som möter studenter med psykiska funktionsnedsättningar. Det är viktigt att de har en kontaktperson att vända sig till. Därför bör de nätverk som redan finns användas för att skapa en bra samverkan mellan högskolor, universitet, studenthälsor, CSN och andra instanser som studenterna kommer i kontakt med.

Vid sidan av praktisk hjälp kan studenter med psykiska funktionsnedsättningar behöva

mentorstöd. Utredningen föreslår att det startas en försöksverksamhet där studenter/doktorander kan få akademiska poäng för att arbeta som mentorer.

Utredningen förutser ett ökat resursbehov och menar att de medel som fördelas till landets universitet och högskolor genom Stockholms universitet behöver höjas. Resursbehovet gäller medel för pedagogiska stödåtgärder och för att kunna anlita personer med särskild kompetens. ■

Rapporten finns som pdf-fil på www.sb.su.se/akademi-handikapp och kan även beställas av Monica Svalfors på Studentbyrån, 16 21 70, monica.svalfors@sb.su.se.

Värdering av utvärdering – fyra ämnen vid universitetet granskade av Högskoleverket

Under de kommande sex åren ska samtliga högskoleutbildningar i Sverige granskas och utvärderas av Högskoleverket (HSV). Utvärderingarna av matematik, numerisk analys, religionshistoria och nationalekonomi har nu blivit klara med till viss del liknande resultat. I utvärderingarna ges både ris och ros, något som även institutionerna ger tillbaka till HSV då institutionerna själva värderar resultatet av utvärderingarna.

– Bedömargruppen har gjort ett bra arbete efter omständigheterna, säger Per-Arne Berglie, prefekt vid Religionshistoriska institutionen.

– De tvingar oss att se på oss själva och vad vi gör. Det är värdefullt med utomstående och framför allt utländska experters syn, säger Michael Lundholm, studierektor vid National-ekonomiska institutionen.

– Utbildningsdepartementet läser förhoppningsvis allt med stort intresse och jag hoppas att de ser och noterar resursbristerna och lärarnas arbetsbelastning, säger Torbjörn Tambour, tidigare prefekt vid Matematiska institutionen.

Samtidigt menar han att resultatet inte är i proportion till vad institutionen lagt ner i arbete.

– Jag kan förstå att statsmakterna vill göra detta men det kostar oss mycket tid och pengar och det får vi ingen kompensation för. Det är oroande att lärosätena får lära sig att leva med krympande medel medan HSV får ökade resurser, säger Torbjörn Tambour.

– I utvärderingen har de inte skrivit något vi inte redan visste och börjat bearbeta. Det största värdet är istället självvärderingen. Den gör att man kommer till insikt och börjar åtgärda problemen, säger Ingrid Melinder, prefekt vid Institutionen för numerisk analys och datalogi (Nada).

– Bedömningarna spretar lite och det beror antagligen på att det inte har varit samma personer i bedömargruppen som besökt alla lärosätena vilket är mindre bra, säger Michael Lundholm.

God kvalitet men resursbrist

Resultatet av utvärderingarna är till viss del överensstämmande. Grund-

och forskarutbildningarna i dessa ämnen har god kvalitet och engagerade lärare. Samtidigt finns det gemensamma problem, såsom resursbrist och en allt högre arbetsbelastning för lärarna. Detta har medfört att HSV ska göra en särskild utredning om lärarnas arbetssituation. Dessutom föreslås ökad samverkan mellan lärosäten på olika sätt.

Matematik och Nada

Verksamheten vid Matematiska institutionen fungerar bra men institutionen rekommenderas att diskutera

med fakultetsledningen hur man ska lösa sina ekonomiska problem.

– Vi har alltid diskuterat ekonomin med fakulteten men det är svårt att göra något åt den. Men vi ska försöka använda utvärderingen i det arbetet, säger Torbjörn Tambour, tidigare prefekt.

Det är svårt att rekrytera studenter till matematikutbildningar generellt och Stockholms universitet rekommenderas att centralt ta ett större ansvar för rekryteringen.

– Universitetet har syntts lite dåligt, framför allt utanför Stockholm. Vi arbetar med rekryteringen genom att vi till exempel i sommar startar en nätbaserad kurs som har lägre förkunskapskrav.

I utvärderingen tas också problemet med studenternas försämrade förkunskaper upp.

– Det är ingen nyhet, det började märkas i mitten av nittio-talet. På grund av de försämrade förkunskaperna har vi till exempel lagt om och anpassat grundkursen i matematik till de nya förutsättningarna så att den börjar med en introduktionskurs på fem poäng.

Stockholm har en god matematikmiljö och därför föreslås att institutionen tillsammans med KTH bör verka för att etablera ett matematiskt centrum i Stockholm.

– Det finns olika åsikter vid institutionen om ett gemensamt matematikcentrum med KTH. Det föregår en informell diskussion om både fördelar och problem, till exempel praktiska sådana, säger Torbjörn Tambour.

– Ett matematiskt centrum har diskuterats länge, i över 40 år. Det är en mycket stor fråga som nu kommer att ta fart igen tror jag. Vi kommer att delta och följa frågan men inte driva den initialt, säger Ingrid Melinder, prefekt vid Nada, som är en mellan KTH och SU samverkande institution.

Verksamheten vid Nada fungerar ”synnerligen väl”. Inom den väl fungerande grundutbildningen är institutionens satsning på skriftlig och muntlig kommunikation särskilt intressant. Forskarutbildningen håller väldigt hög klass genom en levande och positiv forskningsmiljö.

– Det sägs mycket positivt om oss men man kan aldrig slå sig till ro, säger Ingrid Melinder.

Det Ingrid Melinder slås av är att två nationella systemfel lyfts fram i den samlade analysen. Det ena är att bedömargruppen ställer sig mycket tveksam till den strikta uppdelningen av resurstilldelning och arbetsfördelning mellan forskning och grundutbildning och menar att lärosätena fritt bör kunna förfoga över tilldelade medel. Det andra är lärarnas arbetsbelastning.

– Dessa frågor är sådana som institutionerna inte själva rör på men lider av.

TEXT: MARIA SANDQVIST
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Religionshistoria

Som enda institution i Sverige som inte är knuten till en religionsvetenskaplig eller teologisk utbildning utvärderades Religionshistoriska institutionen vid Stockholms universitet tillsammans med religionsvetenskapliga och teologiska institutioner i övriga landet.

– Vi har väldigt lite gemensamt med religionsvetenskap och teologi vilket HSV är medvetna om. Vi hade kanske passat bättre i en jämförelse mellan små humanistiska ämnen, säger Per-Arne Berglie, prefekt.

Utbildningen håller god kvalitet och det är en familjär atmosfär på institutionen. Däremot påpekas att de kurser som ges för Lärarhögskolans studenter inte anses höra till institutionens kärnverksamhet.

– De menar att vi inte är tillräckligt engagerade i lärarhögskolans utbildningar och det är lite orättvist. Vi har engagerade lärare och LHS har inte kommit med någon kritik.

Dessutom påpekas att inga studenter deltog i självvärderingen vilket inte stämmer enligt Per-Arne Berglie.

– Vi hade bett studenter och doktorander att komma in med synpunkter. De vi fick in redovisade vi i självvärderingen men inte separat vilket var ett misstag.

Nationalekonomi

Nationalekonomiska institutionens forskarutbildningsprogram SDPE i

samarbete med Handelshögskolan i Stockholm erbjuder ett kursutbud som är oöverträffat i Sverige enligt utvärderingen. Dessutom har man tillgång till många lärare vilket innebär att professorer och lektorer får tid till egen forskning och kompetensutveckling.

– Undervisningen ska spegla modern forskning, säger Michael Lundholm, studierektor.

– Studenterna ska få möta kvalificerade lärare från första dagen. Det är en medveten satsning från vår sida, säger Hans Wijkander, prefekt.

Ett nationellt problem är att många studenter av ekonomiska skäl tas in på grundkursen och att undervisningen sker i storföreläsningar med få undervisningstimmar.

– Vi skulle vilja ha mer lärarkontakt och mindre grupper men de ekonomiska ramarna tillåter inte det. Men vi får beröm för vårt undervisningsupplägg på grundutbildningen där vi har ett relativt stort utbud av seminarieövningar, säger Hans Wijkander.

Fler ämnen utvärderade

HSV har även utvärderat nordiska språk, lingvistik och företagsekonomi. Dessa redovisas i kommande nummer av SU-Nytt. ■

Rapporterna finns på Högskoleverkets hemsida, www.hsv.se.

Ökat stöd för stressade doktorander

Pressen på doktoranderna har ökat sedan de nya tidsramarna infördes i och med forskarutbildningsreformen 1998. Previa som sköter företagshälsovården vid Stockholms universitet har märkt en ökning av antalet doktorander som söker hjälp för stressrelaterade problem. Dessutom har sjukfrånvaron ökat. Därför startar universitetet en seminarieriserie om stresshantering för doktorander.

– Under förra året fick vi signaler på en ökande sjukfrånvaro bland doktoranderna och på företagshälsovården har de doktorander som söker hjälp blivit fler, säger Berit Andersson, chef för Personalpolitiska sektionen inom Personalbyrån, och fortsätter:

– Det här är något som vi tar på största allvar. De är ju nästa generations lärare och forskare och det är väldigt angeläget att man underlättar deras situation.

Högskoleförordningen har skärpt tidsramarna för doktoranderna. Många tycker att fyra år är en orimligt kort tid att bli klar på. Det totala trycket har ökat och många doktorander är idag mer stressade än tidigare. Personalbyrån ska därför satsa på speciella aktiviteter för att minska stress och stressreaktioner och Previa har fått i uppdrag att genomföra seminarierier för doktorander. De ges fakultetsvis och man har börjat med Humanistiska fakulteten. När den första seminarierien är genomförd ska den utvärderas och seminarier ska genomföras för alla fakulteterna under året.

Det handlar i mycket om att ge hjälp till självhjälp. När det gäller stress är det viktigt att lära sig känna igen sina egna varningssignaler och lyssna till kroppen.

Inte ett svaghetstecken

Berit Andersson menar att det på lång sikt är viktigt att få till stånd en kulturförändring.

– Det måste bli tillåtet att tala om att man går på knäna. Universitetsvärlden är elitistisk, man ska vara så väldigt duktig. Och visst ska vi ha de dugligaste och locka toppkrafterna. Men att söka hjälp för att gå vidare ska inte ses som ett svaghetstecken.

Berit Andersson menar också att det är viktigt att satsa resurser på att vidareutbilda handledarna.

– Vi måste ha väldigt kompetenta handledare. De flesta är säkert mycket skickliga på att handla i forskningssituationen men man får inte tappa bort de stödjande inslagen. Doktorander står i ett uppenbart beroendeförhållande till sina handledare, något liknande finns knappast på arbetsmarknaden i övrigt. Då vill det till att handledarna har en empatisk förmåga.

De forskarstuderande har nu i stor utsträckning anställning som doktorander och blir därmed jämställda med övrig

personal vid institutionerna. Det innebär att institutionerna har rehabiliteringsskyldighet om doktoranderna är sjukskrivna mer än fyra veckor.

– Prefekterna kan vända sig till oss eller till Previa för att få hjälp med detta, säger Berit Andersson och fortsätter:

– Rent allmänt så är det väsentligt att man organiserar arbetet så att det finns någon form av socialt stöd. Där är troligen behoven olika inom fakulteterna. Inom Naturvetenskapliga fakulteten ingår ofta doktoranderna i arbetslag medan de vid de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna kan vara ganska ensamma i sitt arbete.

Fler söker hjälp hos Previa

Maud Gunnarsson är konsult hos Previa och tar emot patienter för stöd och rådgivande samtal. Hon har under det senaste året sett hur antalet doktorander som söker hjälp på grund av stress ökat.

– Det är en förhållandevis stor del doktorander som behöver hjälp för att de är stressade.

Många av de som söker har koncentrationssvårigheter och sömnproblem. En enskild händelse blir den utlösande faktor som gör att vardagen blir för tung för att bära.

– Det uttalade skälet till att de kommer till mig är inte alltid stress. Det kan handla om att det är problem med organisationen på institutionen, bråk med handledaren eller det kan vara privat relaterat, till exempel att en anhörig blivit sjuk eller dött, säger Maud Gunnarsson som ser doktorandernas tidsramar som den största stressfaktorn.

– Det är viktigt att fråga sig själv om det man håller på med är möjligt att genomföra. Sätt upp realistiska mål, som du vet att du kan klara av. Det är speciellt viktigt när det gäller att komma tillbaka efter ha lidit av stress och depression. Ha hellre många delmål än ett enda stort mål.

Ta pauser

Gränsen mellan stress och depression är flytande och stress kan leda till depression. Varningssignaler finns ofta i sättet att se på sig själv hos den som är på väg in i en depression.

– Personen upplever sig kanske som tråkig och ser bara negativa sidor hos sig själv. Man slutar skratta och allt blir tungt, säger Maud Gunnarsson som menar att skydd mot depression till stor del finns att hämta i vardagen, i det lilla.

– Det är viktigt att inte bara mala på utan att ta vara på pauser för att få tillbaka kreativiteten. Att känna hur skönt det är att bara andas, säger Maud Gunnarsson och fortsätter:

– Det handlar om förhållningssätt, att bekräfta och tycka om sig själv. Ett viktigt råd är att tänka i jagform och att inte utgå från vad andra tycker.

Och det är viktigt att vara mån om sina gränser.

– Vi är alltid nåbara via mobiltelefoner och e-post. Det

finns inga självklara gränser för när dagen börjar och slutar, för när det är helg, kväll och lunch.

Doktorand och mamma

Helena Andersson vid Juridiska institutionen forskar om juridiska aspekter på IT-säkerhet. Hennes projekt är externfinansierat men har samma upplägg som en doktorandtjänst. Hon har två flickor, tre och fem år gamla.

I början forskade hon på heltid, men en erfaren arbetskamrat som själv är trebarnsmamma sade till Helena Andersson att hon verkade stressad.

– Det kom som en blixtnad från klar himmel. Men jag kände direkt att hon hade helt rätt, berättar Helena Andersson som tog till sig arbetskamratens ord och gick ner i arbetstid.

– Nu jobbar jag 70 procent av min heltidstjänst och det fungerar bra. Jag hade hela tiden en gnagande känsla av att inte få alla pusselbitar att passa ihop och jag kände mig otillräcklig på alla fronter.

Hon tycker att Juridiska institutionen är en väl fungerande arbetsplats för doktorander. Doktorandrådet har arbetat mycket med att få igång gemensamma aktiviteter. Bland annat äter man lunch tillsammans en gång i månaden.

– Vi samarbetar på olika sätt till exempel genom att

diskutera undervisning, tipsa om material och prata om hur man kan lösa olika frågor, säger Helena Andersson.

– Det har dock varit ett problem att doktoranderna sitter utspridda. Som ny vet man inte var kollegorna sitter. Och det finns inga riktigt etablerade rutiner för att presentera nya doktorander på institutionen.

Helena Andersson menar att stress ofta är något som individen själv skapar. Hon tycker att hon känner igen många av de problem som nya doktorander tar upp och menar att hon och andra mer erfarna doktorander kan lugna och ge råd. Helena Andersson befinner sig själv i mittfasen av sitt arbete och vet vad som väntar.

– Riktigt hektiskt blir det på slutet. Många som bara har ett år kvar och känner tiden rinna ut är – utan att överdriva – stressade. ■

TEXT: CALLE ARVIDSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

Gästprofessorer med intresse för rättvisa

Två internationellt erkända forskare. Ett gemensamt intresse. Danska UNESCO-experten Lene Buchert och den kinesiske filosofen Xu Youyu är båda här för att studera svenska rättvisefrågor.

Den 54-årige Xu Youyu är en uppmärksam liberal debattör i Kina, och han har gjort sig känd med en självständig hållning gentemot det ledande kommunistpartiet.

– I mina ögon är Sverige ett sant socialistiskt samhälle. I Kina framhävs ofta jämlikhet och social rättvisa, men bara i böcker och tidningar. Den finns inte i verkligheten.

Xu Youyu är professor i filosofi, verksam vid Kinas Akademi för samhällsvetenskaperna i Peking, och han har länge intresserat sig för västerländsk filosofi och social rättvisa. Xu Youyu har bland annat varit med och översatt Wittgensteins samlade verk.

Fram till i oktober innehar han Olof Palme-professuren. Under tiden ska han bland annat slutföra sitt forskningsprogram, *Social justice under the condition of market economy*, och skriva artiklar om de svenska erfaren-

heterna för kinesiska forskare och andra intresserade. Under våren håller han ett antal föreläsningar vid Institutionen för orientalistiska språk, som är hans värd under gästprofessuren. Han har även blivit inbjuden att föreläsa på andra lärosäten i Sverige, övriga Europa och USA.

Xu Youyu vill gärna komma i kontakt med forskare på universitetet, studenter och även andra svenskar.

– Jag vill förstå vanliga människors liv i Sverige. Då räcker det inte att läsa böcker.

Sina erfarenheter ska Xu Youyu dela med sig av i en populärvetenskaplig bok, *A Chinese Scholar in Sweden*, i vilken han tänker berätta om dagens svenska samhälle, både aktuell samhällsvetenskaplig forskning och vardagsliv.

Utbildning åt alla

Docent Lene Buchert, danska och utbildningsvetenskaplig expert vid UNESCO i Paris innehar tillsammans med professor Alison Mackinnon från Australien som är knuten till Umeå universitet Kerstin Hesselgren-professuren.

Under fem månader kommer Lene Buchert att vara knuten till Institutionen för internationell pedagogik vid universitetet. I det ingår bland annat att vara en resurs för institutionen.

– Som sådan undervisar och vägleder jag i utbildnings- och utvecklingsfrågor på både grund- och forskarutbildningen. Samtidigt kommer jag att fortsätta mitt arbete med "Utbildning åt alla", vilket är en internationell policy, som innebär att barn, ungdomar och vuxna i hela världen ska ha möjlighet att få en utbildning med bra

kvalitet. Det här är ett oerhört viktigt arbete eftersom utbildning är en viktig förutsättning för att människor kan delta i samhällslivet på alla plan, säger Lene Buchert.

Med sin långa erfarenhet av arbete med utbildning och utveckling bland annat från internationella organisationer menar Lene Buchert att hon bidrar med andra och nya perspektiv när det gäller bistands- och utvecklingsfrågor vid institutionen. Hennes bakgrund hjälper också till att stärka universitetets samarbete med Sida.

– För mig är vistelsen här också en möjlighet att reflektera och ställa frågor kring den internationella policyn om utbildning åt alla och hur Sverige förhåller sig till den. ■

Olof Palme-professuren är avsedd för forskning för fredssträvanden i vid bemärkelse.

Kerstin Hesselgren-professuren, till minne av den första svenska kvinnan i riksdagen (invald 1921), ska innehåsa av en framstående kvinnlig utländsk forskare. Båda professurerna finansieras av Vetenskapsrådet.

TEXT: HENRIK LUNDSTRÖM OCH
MADELEINE SALOMON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

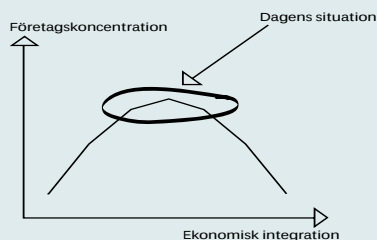
Ekonomisk integration kan minska risken för företagsflykt

GRAF OCH TEXT: HENRIK LUNDSTRÖM

Globaliseringen ändrar förutsättningarna för national-ekonomer, som de senaste åren sett nya teorier ta form. Ny ekonomisk geografi försöker förklara sambanden mellan industrilokalisering och handel i en värld som blir allt mer ekonomiskt integrerad.

Den senaste tiden har ett antal svenska företag flyttat utomlands. Många har uttryckt oro för att ett större ekonomiskt samarbete i Europa, exempelvis genom EMU, skulle förstärka den utvecklingen. Rikard Forslid, docent vid National-ekonomiska institutionen och företrädare för den nya ekonomiska geografin, är inte lika säker på det.

– Ledande politiker anser att vi bör ”vänta och se” innan vi går med i EMU och de hävdar att ett sådant handlingsalternativ är förknippat med ett lågt risktagande. Men om vi har otur befinner vi oss ungefär här, säger Rikard Forslid och pekar med whiteboard-pennan på toppen av ett hastigt uppritat diagram.

– I så fall är risken att företagen flyttar utomlands som störst.

Enligt Rikard Forslid följer sambandet mellan företagslokaliseringar och ekonomisk integration en puckelformad kurva. Vid de båda ytterligheterna, en fullt genomförd integration respektive många uppdelade marknader, sprids företagen geografiskt. I en delvis integrerad ekonomi, på puckelns topp – ungefär som i dagens situation – tenderar företagen däremot att koncentreras till stora marknader. En sådan koncentration medför nämligen företagsekonomiska fördelar på grund av de handelskostnader som finns, exempelvis tullar och kostnader för att anpassa produkter till enskilda länder.

Rikard Forslid skulle gärna vilja peka ut exakt var på kurvan vi befinner oss, det vill säga avgöra hur integrerat Europa är. Men verkligheten låter inte avbilda sig så lätt. Ändå förekommer ofta säkra ställningstaganden.

– Vetenskapligt finns inga entydiga belägg vare sig för eller emot EMU. De som uttalar sig säkert, fokuserar oftast på en aspekt.

Människor bor där jobben finns

Det finns en oro för att svenska företag flyttar utomlands om Europas ekonomiska integration ökar. Ny ekonomisk geografi pekar på att det kan bli precis tvärtom. Kartan, som visar var svenskarna bor, är samtidigt en bild över de svenska företagens geografiska spridning.

KÄLLA: SCB, 2000

Rikard Forslid är noga med att påpeka att han inte tar ställning. Men han anser att den nya ekonomiska geografin kan kasta nytt ljus över debatten.

– För ett litet land som Sverige, i utkanten av Europa, finns det naturligtvis många andra aspekter att ta hänsyn till. Men om vi är oroliga för att företagen ska försvinna utomlands är det en fördel med en integrerad europeisk ekonomi.

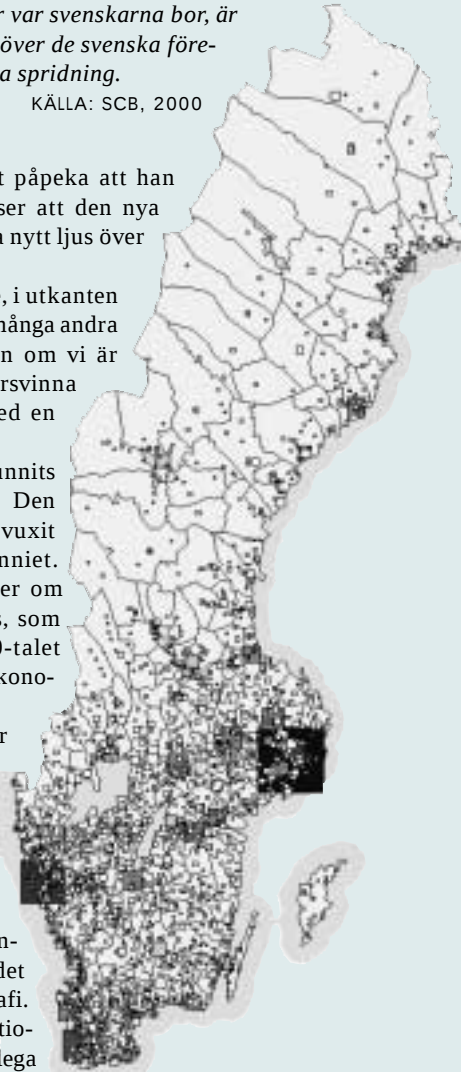
Ekonomisk geografi har funnits länge som forskningsområde. Den nya ekonomiska geografin har vuxit fram under det senaste decenniet. Inriktningen bygger på modeller om så kallad imperfekt konkurrens, som sakta men säkert sedan 1970-talet erövrat olika delar av nationalekonomin.

De nya teorierna bekräftar också att kluster av företag och universitet, som i till exempel Kista, blir allt viktigare. Stora regioner ökar också i betydelse i takt med ökad ekonomisk integration.

I Sverige är Rikard Forslid ganska ensam om att ägna sig åt det som kallas ny ekonomisk geografi. Han handleder några av institutionens doktorander och har en kollega på Handelshögskolan, men arbetar framför allt i internationella nätverk med forskare i London, Genève och norska Bergen.

Rikard Forslid håller regelbundet föredrag om sina rön, även utanför universitetet. Bland annat har han varit hos Finansdepartementet. Många är intresserade och efterlyser siffror och konkreta underlag för beslut. Något han inte kan ge.

– Man blir lätt uppfylld av det man håller på med. Men jag marknadsför inte en exakt vetenskap. Därför är det viktigt att vara blygsam och försiktig med slutsatser. ■

Minimala uppfinnare ger oss både luft och näring

Vi har cyanobakterier att tacka för mycket. Dessa små organismer "uppfann" fotosyntesen för mer än tre miljarder år sedan och gav därmed jorden sin syrerika atmosfär. Dessutom är vissa kvävefixerande, det vill säga de tar upp kvävgas ur luften och omvandlar det till näringsämnen de själva och andra livsformer behöver.

De blågröna algerna som cyanobakterier är mer kända som har trots sin viktiga funktion dåligt rykte.

– Det beror säkert på att vissa av dem ibland blommar och kan förgifta sjöar och hav. Jag har till och med sett en tidningsrubrik varna för att "giftalgerna anfaller", som om de var illasinnade monster, säger Pernilla

Lundgren som nyligen disputerade på cyanobakterier vid Botaniska institutionen.

Forskningen om cyanobakterier är inte så omfattande i Sverige. Forskargruppen vid universitetet leds av professor Birgitta Bergman och hör med sina 15 personer till de största i världen och har en unik inriktning på havsmiljöer.

– Tidigare har man trott att de jordlevande cyanobakterierna var de vanligaste, men de senaste årens forskning visar att de marina är minst lika viktiga, säger Birgitta Bergman.

Nya forskningsrön kring de havslevande cyanobakte-

Blomningar av cyanobakterier kan ställa till problem. Vissa av de blågröna algerna som de också kallas utsöndrar gifter. I Östersjön blommar ibland den giftiga cyanobakterien katthårsalg och kan lokalt döda fiskar och andra vattenlevande djur.

*Många cyanobakterier behärskar både fotosyntes och kvävefixering. Det syre de producerar när de utnyttjar solens energi är dock skadligt för processen som omvandlar luftens kväve. Därför håller cyanobakterien de två processerna åtskilda i olika celler, som här hos katthårsalgen (*Nodularia*) där kvävefixeringen sker i de större cellerna.*

rierna visar att de spelar en mycket stor roll i ekosystemen och dagens beräkningar av näringsflöden behöver göras om med tanke på nya upptäckter om cyanobakterier.

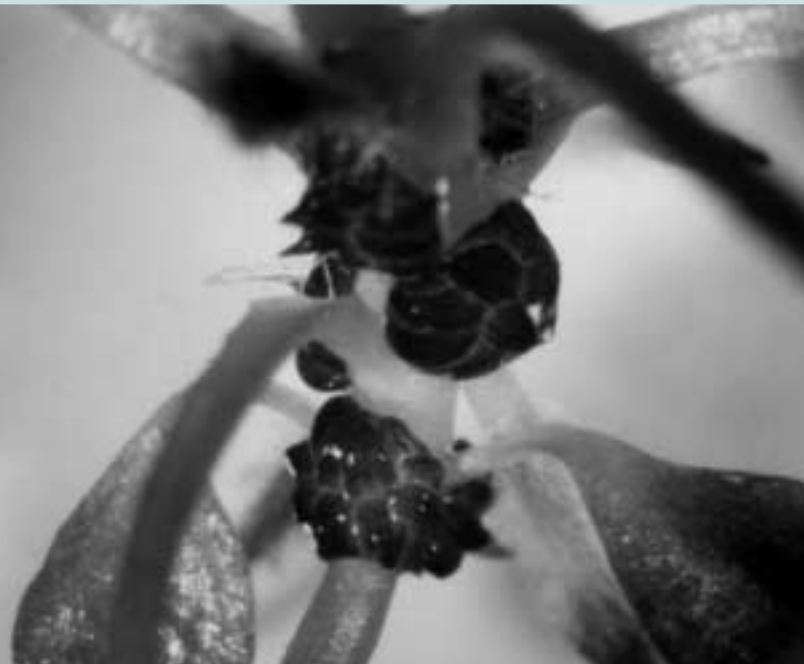
En orsak till man ännu vet mindre om de marina cyanobakterierna är att studierna kräver dyra resor med forskningsfartyg. Pernilla Lundgren har till exempel samlat prover såväl utanför Australien och Nya Zeeland som i Atlanten och utanför Zanzibar i Indiska Oceanen.

– Alla resor var något som lockade när jag valde avhandlingsämne. Men samtidigt är det långt ifrån några semesterkryssningar med shuffleboard på soldäck. Hur intensivt arbetet är på ett trångt forskningsfartyg går inte

att föreställa sig utan att själv ha varit med, säger hon.

En intressant användning av den ökande kunskapen om cyanobakterier är att de kanske kan utnyttjas för att ge effektivare jordbruk i utvecklingsländer. Växter som lever i symbios med kvävefixerande cyanobakterier ger högre avkastning och har mindre behov av gödning.

– Tyvärr lever cyanobakterier mest i symbios med lite udda växter i naturen. Att lyckas pussla ihop rätt cyanobakterie med en annan värdväxt är inte så lätt, men vi har lovande försök med att få fram en symbios mellan cyanobakterier och risplantor, säger Birgitta Bergman. ■

Vissa kvävefixerande cyanobakterier lever i symbios med växter. Den tropiska plantan gunnera har små körtlar på stjälken som drar till sig cyanobakterierna. Cyanobakterierna utsänder i sin tur ett hormon som får växten att släppa in just dem men inga andra mikroorganismer. De två organismerna lever sedan i symbios och drar nytta av varandra.

Bilderna visar två stadier av samma process.

Samlingen i Kista klar för IT-universitetet

Sista handen har lagts vid samlingen av värdsledande forskning och spännande utbildningar inom IT-universitetet i Kista. Stockholms universitet och KTH har tillsammans ingått ett avtal som reglerar verksamheten och det firades i mitten av april. Bland annat kunde besökarna för första gången se ett interaktivt rum fyllt med ny teknik som visar på framtida arbetssätt.

Med lite tvekan och ett skämt om att det kanske krävs en ingenjörsexamen för uppgiften kopplade utbildnings-

teknik och datorernas kiselchips till Internetteknik och beteendevetenskap kring människans samspel med datorer.

Själv tekniker och professor i halvledarmaterial tycker Gunnar Landgren att de mer mjuka aspekterna systemvetarna från universitetet för in är värdefulla.

– Jag tror mycket på den vertikala integration av kunskaper vi har. Efter att ha hållit på med chips i tjugo år har jag allt mer insett att kunskap om hur komponenterna används i teknologin och i nästa steg hur människan påverkas också är nödvändiga.

minister Thomas Östros ihop de två kontakterna som markerade att IT-universitetet slutligen är invigt. Verksamheten har flera gånger tidigare firats i olika stadier; när det nya huset i Kista köptes från IBM, när institutionerna från KTH kom på plats och när de första från universitetet flyttade in. I sitt invigningstal anspelade också IT-universitetets vicerektor Gunnar Landgren på att det som länge varit en dröm eller ett marknadsföringsbegrepp nu tar verklig form.

– I och med avtalet mellan universitetet och KTH är sammanlänkningen slutförd och vi kan arbeta tillsammans oavsett vilket lärosäte vi tillhör. Att all akademisk verksamhet som vuxit upp i Kista oberoende av varandra nu kommer in under en och samma hatt är viktigt. Forskare och studenter får möjlighet till stimulerande samarbeten och vi kan använda våra resurser effektivare.

Både forskning och utbildning spänner över vad man kallar informations-samhällets infrastruktur – från nano-

teknik används i teknologin och i nästa steg hur människan påverkas också är nödvändiga.

Ett brett forskningsfält han tror på är fullskaleexperiment kring framtidens arbetsliv och boende. Ett exempel på det premiärvisades under invigningen. I forskningsmiljön i Lounge som är ett interaktivt rum studerar man helt nya sätt att arbeta i grupp med hjälp av trådlös kommunikation och digitala väggskrämar och bord.

Bredden inom IT-universitetet märks också på utbildningarna som ges i Kista. Flera nya program och kurser har utvecklats de senaste åren. Att locka fler studenter är dessutom en viktig uppgift och målet är att fördubbla antalet examinerade de närmaste åren. Som en del av arbetet med att bredda rekryteringen har IT-universitetet en nära kontakt med lokala grundskolor i Kista och kringliggande områden. ■

TEXT: ANDREAS NILSSON
FOTO: MAGNUS ÖSTBERG
OCH PETER EWERS

IT-universitetet

IT-universitetet är ett samarbete mellan universitetet och KTH. Verksamheten är samlad kring Forumhuset i Kista Science City bland världsledande industrier som Ericsson och små tillväxtföretag.

IT-universitetet har 33 professorer och 3 500 studenter som går på de åtta olika utbildningsprogrammen eller fristående kurser. Verksamheten är uppbyggd av institutionerna Data- och systemvetenskap (DSV), Mikroelektronik- och informationsteknik (IMIT) samt Tillämpad IT (2IT). Flera forskningscentra och forskningslaboratorier är också knutna till IT-universitetet.

IT-universitetet startade 1999 och har allt mer utvecklats mot den samlade verksamhet som nu fått egen styrelse och vicerektor i och med årskiftets avtal mellan rektorerna vid universitetet och KTH.

SU-Nytt – lite kaxigare, lite bättre?

SU-Nytt innehåller för lite debatt och insändare och några läsare efterlyser en mer journalistisk och självständig tidning. Samtidigt är SU-Nytt en viktig del av den interna informationen vid Stockholms universitet och den behövs som en samlande, universitetsövergripande informationskanal. Det visar en läsvärdesundersökning som gjorts för att ta reda på vad läsarna tycker om universitetets personaltidning.

Enligt läsvärdesundersökningen som genomfördes under vintern tycker läsarna att SU-Nytt är trovärdig, aktuell och överskådlig och den uppfattas som relativt angelägen. Däremot går meningarna något mer isär när det gäller huruvida den är engagerande eller trist och hur högt i tak det är, det vill säga i vilken utsträckning det förekommer eller uppfattas som tillåtet med intern kritik i tidningen. Några läsare efterlyser också en mer journalistisk och självständig personaltidning.

Läsarna vill alltså ha en tuffare tidning och tidningens redaktionsråd som vi diskuterat undersökningen med instämmer. Vi kommer därför att försöka göra tidningen lite kaxigare, bättre och mer engagerande, alltså mer som ni läsare vill ha den. Det är ett arbete vi ser fram emot och tycker ska bli intressant.

Sökes: insändare

Fler efterlyser också mer debatt och insändare i tidningen och vi kan bara hålla med. Men vi kan inte skriva dem själva. Hittills har alla insändare som vi fått in under de senaste åren från universitetets anställda publicerats även om de inte varit så många. I undersökningen ställdes frågan om och i såfall varför man inte skickat in insändare. Den största orsaken var att man inte hade haft anledning. En del hade inte tid eller visste inte om att möjligheten fanns. De senaste numren

har vi dock fått in ett par insändare och det är glädjande. Fortsätt så.

SU-Nytt uppfattas idag som lika bra som för fem år sedan då en liknande undersökning genomfördes (3,4 i betyg på en skala mellan 1–5) men den har inte lika stor betydelse för de anställda och läses inte heller i riktigt lika stor utsträckning som då. Samtidigt är det tre av fyra som tittar igenom eller läser tidningen och två av tre som vill ha kvar den. Undersökningen menar att den behövs som en samlande, universitetsövergripande kanal. Det finns inget intresse för att SU-Nytt istället skulle spridas via webben.

Enligt undersökningen bidrar SU-Nytt framför allt till att sprida kännedom om andra verksamheter vid universitetet och åtta av tio tycker att tidningen utgör en ganska viktig eller viktig del av den interna informationen.

Bra mix

SU-Nytt innehåller en ganska bra blandning för att spegla universitetets verksamhet. Helst vill man läsa om pågående forskning vid universitetet, aktuella beslut samt personalpolitiska frågor. Minst intresserad är man av att läsa förordelseinnehåll.

Tidningen har ett ganska tilltalande utseende. Efter den förra utvärderingen fick tidningen en ny form och läsarna är idag mer positiva till utseendet än för fem år sedan.

Vår förhoppning och målsättning är att SU-Nytt ska vara hela universitetets tidning. Vi kommer att ta till oss synpunkterna i utvärderingen och försöka göra en ännu bättre tidning. Det har också givits flera bra önskemål om ämnen som vi kommer att ta upp i framtiden. Vi vill också passa på att tacka alla er som svarat i undersökningen. ■

Läsvärdesundersökningen finns att hämta som pdf-fil på www.eks.su.se/sunytt/

MARIA SANDQVIST,
REDAKTÖR SU-NYTT, ENHETEN FÖR
KOMMUNIKATION OCH SAMVERKAN

FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

I BLICKFÅNGET

Mats Widgren invald i Vitterhetsakademien

Mats Widgren, professor i kulturgeografi, har invalts i Vitterhetsakademien som arbetande ledamot i historisk-antikvariska klassen.

Priser och stipendier

Xiaodong Zou, Institutionen för oorganisk kemi och strukturmateriell kemi, har av Kungliga Vetenskapsakademien tilldelats forskningspriset Tage Erlanders pris på 200.000 kr. Priset får hon för utvecklandet av metoder för att studera uppbyggnaden av kristaller på atomnivå.

Lena Sjögren, Institutionen för antikens kultur och samhällsliv, har tilldelats ett av tre stipendier på 100 000 kronor ur Nils-Eric Svenssons Fond för att främja utbyte av yngre forskare inom Europa av Riksbankens Jubileumsfond. Hennes projekt heter *The past in the past. A Study of the reuse of Minoan architecture during the Archaic periods on Crete, Study Center for East Crete*.

Universitetet hedersmedlem i Science University Consortium

Stockholms universitet har blivit hedersmedlem i Science University Consortium. Det innebär att lärare, studenter och doktorander vid den Naturvetenskapliga fakulteten har tillgång till information om möjliga karriärvägar och lediga platser på www.ScienceCareers.org.

Medlemskapet innebär också att Naturvetenskapliga fakulteten har rabatt på platsannonser i Science Magazine och Science online. För mer information om annonsering, kontakta Naturvetenskapliga fakultetskansliet.

Ettor och trea på 48 timmar

Studenterna Anna Fekete och Ulrika Roslund deltog i de två lag som kom på delad förstaplats och Eric Sjöström i det lag som kom på tredje plats i reklamtävlingen 48timmar. Alla tre läser de vid Institutionen för tillämpad kommunikationsvetenskap – GI och IHR. I tävlingen deltar studenter från tio design- och marknadsföringskolor i slumpmässigt sammansatta lag för att göra en helsidesannons på 48 timmar. Detta år var uppdraget att öka valdeltagandet hos förstagångsväljare. Resultatet finns att beskåda på www.48timmar.nu

Pascalidou populär på Campuskonferensen

Stockholms universitet – ett attraktivt universitet! Hur behåller vi attraktionskraften? Så lød rubriken på årets campuskonferens som ägde rum den 10 april i Aula Magna.

Campuskonferensen inleddes med en paneldebatt på temat *Stockholms universitet – öppet för alla?! Enligt de enkäter som kommit in efter konferensen upplevdes debatten som ganska tam och*

det saknades en diskussion om hur man kan göra för att öka mångfalden, istället handlade det mer om att man vill och ska.

Sammanlagt sjutton seminarier som på olika sätt handlade om rekrytering och mångfald hölls. Bland seminarierna fanns rubrikerna *Utan bostäder – ingen rekrytering, Ny lärarutbildning kan locka fler, Studenter rekryterar studenter och Jämlikhet – varför är det så viktigt?*

Seminarierna följdes av journalisten och författaren

Alexandra Pascalidou som bland annat handlade om hur man kan öka den etniska mångfalden vid universitet och högskolor. Föredraget var mycket uppskattat bland deltagarna. I enkäterna skrev man bland annat att hon "var en injektionsspruta och hade mycket tankvärt att förmedla" och i ett svar föreslogs att man borde anställa Alexandra Pascalidou som PR-general för universitetet.

Campuskonferensen avslutades med mingel och plockmat till musik av kletzmergruppen Den Flygande Bokrullen. Många menade att minglet var trevligt och att man då fick tillfälle att fortsätta dagens diskussioner.

– Jag är jättenöjd. Framför allt var det roligt att se att det kom fler deltagare denna gång, cirka 260 mot förra årets 140. Samtidigt önskar jag såklart att det skulle komma fler. I år, liksom tidigare år, var studentdeltagandet lågt och det är väldigt synd, säger Nina Vettergren som är projektledare för Campuskonferensen. ■

Mer information om campuskonferensen finns på www.ck.su.se där även dokumentation från konferensen kommer att finnas så småningom.

TEXT: MARIA SANDQVIST

FOTO: JAN COLLSIÖ /

PRESSENS BILD

Val av ny rektor och prorektor

Arbetet med valet av ny rektor och prorektor för tiden från den 1 juli 2003 har påbörjats. Universitetsstyrelsen (US) utsåg i december en rekryteringsgrupp som består av fem ledamöter; två av styrelsens externa ledamöter, en av styrelsens lärarrepresentanter, studentkårens ordförande och en representant för personalorganisationerna.

US beslutade även att inhämta förslag till ny rektor och prorektor från en valförsamling bestående av 36 lärarrepresentanter, 12 representanter för anställda och 12 studentrepresentanter. Valförsamlingen hade sitt första möte den 10 april. Professor Anders Colmsjö utsågs då till ordförande. På mötet diskuterades det förslag till kravprofil som presenterades av rekryteringsgruppens ordförande Anita Steen. Valförsamlingen utsåg en beredningsgrupp vars närmaste uppgift är att lämna synpunkter på förslaget till kravprofil.

Valförsamlingen ska till universitetsstyrelsens rekryteringsgrupp lämna sitt förslag på kandidat till rektor och prorektor senast den 30 september. Nomineringstid för val av rektor och prorektor pågår under perioden 15 maj–30 september. Under senare delen av höstterminen avger US sitt förslag till ny rektor och under vårterminen 2003 tar regeringen beslut i frågan. Prorektor utses av US.

Vid frågor om valet kontakta Anne Heikkinen, Ledningskansliet, e-post anne.heikkinen@adm.su.se, tfn 16 13 61.

Suzanne Brøgger gästar Adam Helms Lecture

Årets Adam Helms Lecture gästas av Suzanne Brøgger som

kommer att tala om *Forfatter-forlægger. En korrespondence*.

Tid och plats: tisdag den 14 maj kl. 17.30 i G-salen.

För mer information, se www.sub.su.se/bibliotek/AdamHelms.htm

Lev på Lertorpet

Enkelhet, ganska orörd natur och närhet till värmländsk vildmark och gammal brukskultur – allt detta finns på kursgården Lertorpet. Lertorpet ägs av Albert och Maria Bergströms stiftelse vars ändamål är att främja undervisning vid Stockholms universitet. Kursgården ställs för självkostnadspris till förfogande för forskning och fältarbete för universitetet institutioner. Dessutom kan en institution vid universitetet få förlägga en kurs på Lertorpet under högst en vecka utan hyreskostnader.

För mer information, se www.adm.su.se/Lertorpet eller kontakta föreståndaren Leif Engh, tfn 0590-250 20.

Forskarutbildningens framtid

Tisdag den 14 maj 2002 anordnar Sveriges Doktorander (SDok) en forskarutbildningsdebatt i Uppsala. Ta chansen att debattera med politiker om forskarutbildningens framtid, särskilt intressant nu inför valet.

Alla landets doktorander, doktorandombud, studierektorer, handledare och andra forskarutbildningsintresserade är välkomna.

I debatten deltar fyra riksdagsledamöter från utbildningsutskottet samt debattörer från de olika universitetens doktorandråd.

Anmäl er snarast till SDok:s ordförande, Dirk.Vander.Krogt@ekon.slu.se

Vidare information finns på www.sdok.net

Lärande i nya former

Den 14 maj välkomnas alla lärare, forskare, studenter, administratörer till en eftermiddag om lärande och pedagogik med stöd av IT och en presentation av projektet Lärandets galleria. På programmet står bland annat föredraget *Internet som anarkistisk med- och motspelare* med professor Bodil Jönsson från Lunds universitet. Hon kommer att tala om sina erfarenheter som forskare och lärare om hur IT kan användas som ett pedagogiskt redskap.

Tid och plats: tisdag 14 maj kl. 14–18 i Aula Magna

Välkommen!

Doktorerande dinosaurier

De 40 barn med föräldrar som kom till universitetet en dag i april visades rätt väg till Geohuset av doktorerande dinosaurier. Barnen var inbjudna till samverkansprojektet Earth fun–Life fun som professor Alasdair Skelton vid Institutionen för geologi och geokemi ansvarar för och som SU-Nytt berättade om i förra numret. Bland annat fick barnen delta i skådespelet Tidsteget där de blir skådespelare i en resa tillbaka i tiden som börjar bland dinosaurierna i krita tiden. Dessutom fick barnen lära sig om DNA genom att testa konceptet bakom biosuccén Jurassic Park och bygga DNA-molekylen i lego.

Officiella anslagstavlan i A-huset

Universitetets officiella anslagstavla har flyttats från Bloms hus till plan 4, hus A, Södra huset. Anslagstavlan finns bredvid informationsdisken utanför Studentcentrum.

Akademiska hyror och hus

TEXT: MARIA SANDQVIST
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ
DIAGRAM: DONALD LAVERY

Under senare tid har det förts en debatt i bland annat dagspressen, Dagens forskning och Högskoleverkets tidning Nyheter & Debatt om Akademiska Hus hyressättning för universitet och högskolor. Riksdagens revisorer har sagt sitt och menar att det krävs tydligare regler för den statliga förvaltningen av ändamålsfastigheter. Därför har regeringen nyligen beslutat att tillsätta en utredning om universitetens förhållande till Akademiska Hus.

– Jag tycker att det är utmärkt och jag hoppas att det kan leda till bättre förhållanden framför allt här i Stockholm, säger förvaltningschef Leif Lindfors.

Eftersom Akademiska Hus sätter sina hyrespriser efter marknadshyror blir hyrorna i Stockholm högre än på många andra ställen. Men universitetet hävdar i förhandlingarna med Akademiska Hus att man inte kan ta hänsyn till marknadshyror.

– Vi köper inte att våra hyror ska beräknas efter stockholmsmarknaden när våra anslag inte är beräknade på något annat sätt än de andra högskolornas, säger Leif Lindfors.

Samtidigt menar Leif Lindfors att sänkta hyror för universitet och högskolor inte självklart skulle innebära mer pengar till verksamheten.

– Lägre hyror är naturligtvis alltid bra men det är långt ifrån säkert att vi skulle få samma nivå på anslagen om Akademiska Hus generellt kunde sän-

ka sina hyror. Lägre hyror genom att marknadsanpassningen slopades skulle däremot vara en direkt vinst för oss.

– Jag håller med om att det inte är rättvist att högskolorna får betala mer i hyra i Stockholm än i övriga landet trots lika anslag men vi har ett avkastningskrav från staten att ta hänsyn till. Vi själva betalar mer i Stockholm, både vid köp av fastigheter och vid nybyggen. I slutändan slår det tyvärr mot våra hyresgäster, säger Lennart Karlsson, VD för Akademiska Hus i Stockholm AB.

Stockholms universitets lokalkostnader uppgick förra året till 430 miljoner kronor (inklusive el, värme, vatten och dylikt). Av detta gick 81,5 procent till Akademiska Hus som äger merparten av universitetets lokaler. Hyresförhandlingarna med Akademiska Hus pågår ständigt eftersom det finns ett hyresavtal per hus. De flesta avtalen har en uppsägningsklausul som innebär att om ingen säger upp avtalet vill utsatt tid så fortsätter det att gälla.

– Det är vanligare att Akademiska Hus säger upp avtalet eftersom de vill höja hyran medan vi genom uppsägning vill ha en sänkt eller oförändrad hyra, säger Leif Lindfors.

Han menar att det är viktigt att komma ihåg att man är två parter som förhandlar.

– Det är inte så att man bara accepterar ett bud utan det sker ju en förhandling. Akademiska Hus vet att vi inte är beredda att betala orimliga hyreshöjningar.

Även om hyrorna är höga så har förhandlingarna resulterat i att hyrorna inte höjts mer än 1,6 procent sedan 1995. Höjningen beror framför allt på de nya hus som byggts.

Innan Akademiska Hus bildades med staten som ägare var det statliga Byggnadsstyrelsen som bestämde om myndigheternas lokaler.

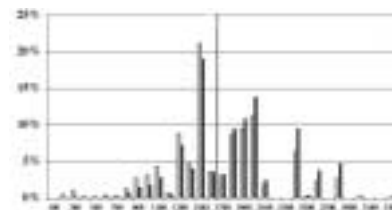
– Det är trots allt en stor förbättring mot hur det var förut. Vi kan själva bestämma över våra lokaler, till exempel om vi vill bygga nytt, något vi inte kunde tidigare, säger Leif Lindfors.

Den bästa lösningen anser Leif Lindfors är att universiteten och högskolorna skulle äga sina fastigheter själva.

– Men vi skulle inte blanda in ägandet i verksamheten utan göra det i form av ett särskilt bolag. ■

Fördelning av area och lokalkostnader efter årskostnad/kvm. Genomsnittlig lokalkostnad för universitetet är 1 600kr/kvm. De största kostnaderna ligger strax under (framför allt icke laborativa lokaler som Södra huset) och strax över (framför allt laborativa lokaler som Arrhemiuslaboratoriet och AlbaNova) genomsnittet. Staplarna längst till höger är enstaka hus som till exempel Aula Magna, Geovetenskapens hus och Kemiska övningslaboratoriet.

Staplarna visar % area (grå) respektive % lokalkostnad (svarta).

nytt på webben

Ny webbplats om svensk forskning

Snart öppnar forskning.se –webbplatsen som ska göra det enkelt att hitta och förstå information om forskning. Förutom att verka för att forskningsresultat och vetenskapligt baserad kunskap kommer till nytta i samhälle och näringsliv syftar forskning.se också till att öka intresset för forskningen och dess roll i samhället.

På den här webbplatsen kommer man att kunna söka bland forskningsresultat och användbara länkar eller ta del av forskares syn på samhällsaktuella frågor. I inledningskedet är målgrupperna journalister, lärare och gymnasieelever. Successivt kommer webbplatsen att anpassas för andra yrkesgrupper, för politiker och för en intresserad allmänhet.

Bakom satsningen står Vetenskapsrådet, Formas, Fas och VINNOVA.

Adressen är www.forskning.se

Varifrån kommer studenterna?

Nu kan man snabbt få fram uppgifter om vilka län och kommuner studenterna kommer från genom Högskoleverkets nya webbapplikation för regional rekrytering. Välj högskola och termin så kommer den procentuella fördelningen direkt. Här finns också uppgifter om vilken marknadsandel en högskola eller ett universitet har i olika län och kommuner. Det innebär att man t ex kan se hur stor andel av alla högskolenyborjarna från ett visst län eller kommun som har börjat på ett visst lärosäte.

Adressen är <http://nu.hsv.se> och applikationen kan även nås via Högskoleverkets hemsida www.hsv.se.

sajttips

www.justitie.regeringen.se/klarsprak/

På regeringens webbplats Klarspråk ges flera tips om språk och skrivande, till exempel hur man skriver på webben, vilka skrivregler som används inom statliga myndigheter och förslag på hur man kan förenkla byråkratiska myndighetstexter. Här finns också ordböcker, svar på språkfrågor, termdatabaser och länkar till andra språkwebbplatser. Dessutom kan man testa sitt skrivande i Klarspråkstestet.

Under vinjetten sajttips kommer vi presentera användbara sajter som rör såväl forskning och utbildning som förvaltningsfrågor. Hör gärna av er med bra förslag på favoriter!

Lediga lokaler till strävsamma entreprenörer

Teknikhöjden, Stockholm Technology Park, med bl.a. KTH och Stockholms Universitet som ägare, är plantskola, rådgivare och lokaluthyrare på en och samma gång. Nu söker vi dig som är företagare och ser möjligheten och behovet av ett väl fungerande nätverk kompletterat med kompetent affärsrådgivning.

De flesta av de företag som idag finns hos oss tillhör områden som bioteknik, elektronik, verkstad, IT och miljöteknik. Vi tror att just blandningen av olika företag i mognad, storlek och bransch skapar mervärden och grogrund för tillväxt, något som vi har åtskilliga bevis för.

Vi har idag lediga kontor och lablokaler till uthyrning, allt från 10 m² upp till 35 m². Då får du också tillgång till reception, konferensrum, kök med tillhörande cafeteria och dagstidningar.

Ring så berättar vi mer

Torbjörn Hansson,

08-568 491 05, mobil 0709-51 95 05

Hans Conradson,

08-568 491 03, mobil 0709-51 95 03

STOCKHOLMS TEKNIKHÖJD AB

Besöksadress: Björnnäsvägen 21, 113 47 Stockholm

Tel: 08-568 491 00. e-post: info@teknikhojden.se

www.teknikhojden.se

DISK i Kista

Att arbeta bakom och inte synas är inget problem för Data- och Systemvetenskapliga Institutionens Student-Kårförenings (DISK) ordförande Lars Gunnarsson.

– Många av våra medlemmar vet nog inte vilka DISK är men det viktiga är att de har en bra studie- och arbetsmiljö härute i Kista. Att det är vi som ser till att ordna det spelar mindre roll.

DISK har 1 500 medlemmar.

– Det är en liten förening men det är mycket jobb. Jag kan ju inte förneka att det blivit en del omtentor men det är det värt, säger Lars Gunnarsson och ler.

– Det roligaste med att vara ordförande är den utåtriktade verksamheten, att träffa människor från andra högskolor, kårföreningar och från näringslivet. Dessutom får man erfarenhet i att leda och delegera. Jag försöker jobba och bestämma mycket tillsammans med min vice ordförande och det är viktigt att det samarbetet fungerar.

DISK bildades 1990 då Data- och systemvetenskapliga institutionen flyttade till Kista. Nu har man flyttat igen, denna gång in i det nya IT-universitetet

som är ett samarbete mellan universitetet och KTH.

– Det känns som om universitetet hittills inte tagit för sig av IT-universitetet lika mycket som KTH men vi och institutionen gör vad vi kan för att universitetet ska synas mer.

DISK har sju sektioner som på olika sätt arbetar för att göra medlemmarnas studietid så angenäm som möjligt: Datorsektionen anordnar kurser, Klubbmästeriet ordnar fester och pubar,

Lars Gunnarsson kombinerar ordförandeskapet i DISK med sitt tredje år på data- och systemvetenskapliga linjen.

HEMMA HOS

fakultetsföreningarna

Vad gör egentligen SF, HumF, NF, JF, DISK och F.E.ST.?

SU-Nytt besöker universitetets studentföreningar för att ta reda på mer om deras verksamhet. Denna gång gör SU-Nytt ett besök hos DISK.

Kult anordnar filmkvällar och musikfestivaler som Kultsfred och Roskulte, NärS knyter kontakter med näringslivet och anordnar arbetsmarknadsdagar. Sport ser till att studenterna rör på sig och kafésektionen driver det återuppståndna kaféet. Dessutom ger DISK ut tidningen Systembladet. På DISK:s kansli finns också en administratör som är anställd av DISK. ■

Läs mer om DISK:s verksamhet på deras hemsida www.disk.su.se

TEXT: MARIA SANDQVIST

FOTO: ORASIS FOTO/MÅ

”

Det vore ganska fruktlöst att försöka tänka bort människans påverkan idag. Men det borde finnas många saker människan kan göra i samspel med naturen, vi borde kunna förstärka naturens krafter till vår fördel.

AnnMari Jansson, professor emerita i systemekologi, i artikeln *I havet sökte jag den rena naturen* i Dagens Nyheter den 28 mars.

VISSTE DU ATT ...

...zoologi var det ämne som den första personen disputerade i vid Stockholms universitet, dåvarande Stockholms högskola. Nils Fritiof Holmgren (1877–1954) disputerade den 12 januari 1906 med avhandlingen *Studien über süd-amerikanische Termiten*. Holmgren blev sedan professor i zoologi 1921.

Holmgren deltog bland annat i etnografen Erland Nordenskiöld's forskningsfärd till Peru och Bolivia 1904–1905 och var på forskningsresor till Sydafrika så sent som början av femtiotalet.

ILLUSTRATION: SUSANNA LILIE

Universitetets förstasida och avdelningen Studentliv är omtyckta bland blivande studenter, medan många uttrycker kritik mot navigerbarheten, den grafiska formen och sökfunktionens brister. Det visar en undersökning av Lina Lindstein och Helena Jansson, som i en av två utvärderingar studerat användbarheten på universitetets centrala webbplats.

– Allvarligast var nog respondenternas kritik av möjligheterna att hitta rätt i utbudet av linjer och kurser på webbplatsen. Här kan universitetet göra insatser som väsentligt skulle förbättra användbarheten, säger Lina och Helena.

I maj 2000 lanserades Stockholms universitets nuvarande centrala webbplats. Den var resultatet av ett omfat-

tande utvecklingsarbete som syftade till en bättre målgruppsanpassning. I juli 2000 registrerades 75 000 träffar på den centrala hemsidan. I mars i år var de tio gånger så många, varav den övervägande delen kom från datorer utanför universitetets nät. Det illustrerar hur webbplatsen ökat i betydelse för universitetets kommunikation utåt.

Andreas Lindberg och Ingela Pihlström har genomfört den andra utvärderingen, en jämförande analys av fyra institutioners webbplatser och konsekvenserna av skillnader mellan dessa och universitetets övergripande webbinformation.

– Det skulle underlätta för användarna om de olika institutionerna hade fler beröringspunkter med gränssnittet på SU:s toppsidor än vad som är fallet i

dag, säger Andreas och Ingela. Idag skiljer sig institutionernas hemsidor från universitetets centrala webbplats, vilket ibland kan försvåra för blivande studenter att hitta den information de söker, sammanfattar de sin analys.

Utvärderingarna, som gjorts på uppdrag av Enheten för kommunikation och samverkan, utgör D- respektive C-uppsatser vid Institutionen för data- och systemvetenskap och kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet med webbplatsen. ■

Rapporterna finns att hämta på www.eks.su.se/webbpublicering/utvardering/

Engelsk Vetenskaplig Språkgranskning och Översättningsservice

Whole World Language Services specialize in English proofreading and Swedish translation for academic staff, graduate students and researchers via the Internet. Examples of texts we can proofread or translate are research papers, theses, books and conference presentations. All proofreading and translation is by English and Swedish native speakers, and our chief editing staff have PhD degrees.

You send your documents by e-mail as attached files, we proofread or translate the documents to British or American English, and return them ready for publication. We can work in all versions of Microsoft Word, both PC and Mac, and WordPerfect, as well as Microsoft Excel, PowerPoint and FrontPage. Changes are clearly marked in bold, and detailed notes are included where appropriate.

The rate for 2002 for Swedish universities is SEK 300 per hour. The proofreading speed for academic texts is approximately 800 words per hour; for translation, it is around 200 words per hour.

Our language products and services are used in over 30 countries, including Stockholm University, Karolinska Institutet, KTH, Handelshögskolan and Uppsala University, Oxford University, Stanford University and the University of Tokyo, and companies such as J.P. Morgan, Sydkraft and AstraZeneca.

wholeworldcompany.com

The Whole World Company Limited • Cambridge • CB7 5EQ • England

The Whole World Company Press also publishes a 2002 CD-ROM edition of the *PhraseBook for Writing Papers and Research*.

Written by PhD authors, the *PhraseBook* contains 4500 words and phrases to help users construct a text in English, from Introducing Work, Arguing for and against, Analysis and Explaining, Reviewing other Work, Presenting Results to Summary and Conclusions.

Used in all major fields worldwide. Suitable for university and research writing from students, researchers to academic staff.

The new 2002 edition also includes:

- Writing Help, including grammar, style and punctuation
- University and Research Thesaurus
- Reference Section, including glossary and abbreviations
- British and American English

PhraseBook for Writing Papers and Research

CD-ROM EDITION

The Whole World Company Press

PhraseBook for Writing Papers and Research

2002 CD-ROM edition

ISBN 1-903384-00-1

306 pages

GBP 34.95

Please contact us by:

E-mail: info@wholeworldcompany.com

Telephone: + 44 7711 395 738

Or visit our website: www.wholeworldcompany.com

Vilken roll spelar musiken i dagens samhälle?

TEXT: CALLE ARVIDSON
FOTO: ORASIS FOTO/MÅ,
HANS-ÅKE OHLSSON

– Musik är förmodligen jordklotets största kulturyttring, säger Musikvetenskapliga institutionens prefekt professor Holger Larsen. Arbetsmarknaden för

utbildade musikvetare ökar i takt med att nya radio- och tv-kanaler startas.

Intresset för ämnet är stort, institutionen tar emot ungefär 300 nya studenter varje år. Man ger musikvetenskapliga kurser upp till doktorsnivå, men också kortare specialkurser om bland annat filmmusik, kvinnors musicerande, jazz, pop och rock. Men det musikvetenskapliga ämnet är svårångat.

– Musiken är den minst verbala av konstarterna. Det vi håller på med föreställer inte något och är inte ett objekt utan ett akustiskt fenomen som pågår i tiden. Med ord kan man beskriva saker men det är svårt att hävda att musik beskriver eller ger påståenden om något utanför sig självt.

Det ger en spänning i ämnet och pe-

Då Aula Magna invigdes 1997 skrev Musikvetenskapliga institutionens kollegium Aula Magnas fanfar och de spelade också dansmusik under invigningen.

kar också mot dess centrala fokus – att beskriva och skriva om musik på olika nivåer.

– Det rent beskrivande, som handlar om tonart, antal takter och instrumentation, är ofta helt ointressant, säger Holger Larsen.

Nästa nivå är tolkande; hur åstadkoms spänning, kulmen, harmoniska upplösningar? Vad är kärnan i musiken? Varför använder Taube plötsligt moll i en durvals?

Den tredje och kanske mest utmanande nivån är värderande.

– Frågan om vad som är bra eller dålig musik och varför, säger Holger Larsen och fortsätter:

– Finns det goda skäl att hävda att ett musikstycke är bra trots att bara ett fåtal uppskattar det? Och omvänt, kan det som miljontals människor uppskattar vara dåligt? Är det folkförakt att säga att Spice Girls inte har hög kvalitet? Jag tror att det finns kvalitetshänseenden som är oberoende av publikens storlek.

Musikvetenskapliga institutionen ligger på Valhallavägen, inrymd i samma hus som Kungliga Musikhögskolan, men Holger Larsen menar att det finns mycket att vinna på en flytt till campus.

– Stockholms universitet har till skillnad från universiteten i Lund och

Uppsala inte någon stark musikalisk profil ännu. Min vision är att förena såväl musikalisk teori som levande musik på Campus i ett Musicum där vi dels kan bedriva musikforskning, dels kan bistå universitetets orkestrar och körer med repertoarval och annat stöd.

Eftersom musikvetenskap i mycket baseras på studiet av klingande musik är de flesta av institutionens lärare också utövande musiker.

– Det går nog inte att fungera som lärare i musikvetenskap annars, säger Holger Larsen som själv studerade trombonspel på Musikhögskolan innan han fastnade för musikvetenskap.

Ämnets genremässiga spännvidd är enorm.

– Jag skrev min avhandling 1981, den första i Skandinavien som handlade om rockmusik. Flera avhandlingar vid institutionen behandlar turkisk musik och doktoranden Thomas Åhrén studerar orkesterdirigentens didaktik, hur man utbildar dirigenter i Europa och hur den ickeverbala kommunikationen mellan dirigent och orkester går till, säger Holger Larsen. ■